

Högsta domstolen
Box 2066
103 12 Stockholm

JH ./ riksåklagaren ang. häktning

(Göta hovrätts beslut den 23 september 2019 i mål Ö 2933-19)

Riksåklagaren har förelagts att skyndsamt svara skriftligen på överklagandet. Yttrandet ska särskilt avse frågorna om recidivfara och häktningens proportionalitet.

Jag vill anföra följande

Inställning

Jag bestrider ändring av hovrättens beslut. Jag avstyrker prövningstillstånd.

Bakgrund

Assistentåklagaren Johan Gruselius yrkade vid Linköpings tingsrätt den 10 juli 2019 att JH skulle häktas såsom på sannolika skäl misstänkt för våld mot tjänsteman i två fall, brott mot lagen om brandfarliga och explosiva varor, grovt brott samt skadegörelse, samtliga brott begångna den 7 juli 2019 på Lingonvägen i Åtvidaberg. Som särskilt häktningsskäl angavs att det finns risk för att JH på fri fot fortsätter sin brottsliga verksamhet. Åklagaren uppgav vidare att det för brott mot lagen om brandfarliga och explosiva varor, grovt brott, inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i 2 år och att det inte är uppenbart att skäl för häktning saknas.

Tingsrätten beslutade samma dag att JH skulle häktas såsom på sannolika skäl misstänkt för två fall av våld mot tjänsteman, brott mot lagen om brandfarliga och explosiva varor, grovt brott, och skadegörelse den 7 juli 2019 på Lingonvägen i Åtvidaberg kommun. Enligt tingsrätten finns det risk för att JH på fri fot fortsätter sin brottsliga verksamhet. För brott mot lagen om brandfarliga och explosiva varor, grovt brott, är inte föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år och det är inte uppenbart att skäl för häktning saknas. Skälen för häktning uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för JH.

Åtal skulle väckas senast den 24 juli 2019 kl. 11.

Tingsrätten har i tiden därefter vid två tillfällen (den 24 juli 2019 och den 7 augusti 2019) bifallit åklagarens begäran om förlängd åtalstid till den 7 augusti 2019 respektive den 21 augusti 2019.

Tingsrätten har därefter vid tre tillfällen efter omhäkningsförhandlingar (den 21 augusti 2019, den 4 september 2019 och nu senast den 18 september 2019) beslutat att JH ska vara fortsatt häktad.

JH överklagade tingsrättens omhäkningsbeslut av den 21 augusti och den 4 september 2019 till hovrätten, som avslog överklagandena (beslut den 23 augusti i mål Ö 2701-19 och 10 september 2019 i mål Ö 2814-19) och vidare till Högsta domstolen som i beslut den 27 augusti och 13 september 2019 inte meddelade prövningstillstånd (mål Ö 4554-19 respektive Ö 4772-19).

Enligt det nu överklagade beslutet (tingsrättens beslut den 18 september 2019 i mål B 2783-19 och hovrättens beslut den 23 september 2019 i mål Ö 2933-19) ska åtal väckas senast den **2 oktober 2019 kl. 11.**

Överklagandet till Högsta domstolen

JH yrkar att han omedelbart ska försättas på fri fot.

Som skäl för prövningstillstånd gör han gällande att Högsta domstolen bör uttala sig i fråga om sannolika skäl för brott mot lagen om brandfarliga och explosiva varor, grovt brott, föreligger samt i fråga om recidiv och proportionalitet.

Grunderna för min inställning

Enligt 24 kap. 1 § rättegångsbalken får den som på sannolika skäl är misstänkt för ett brott, för vilket inte är föreskrivet fängelse ett år eller däröver, häktas, om det med hänsyn till brottets beskaffenhet, den misstänktes förhållande eller någon annan omständighet finns risk för att han,

3. fortsätter sin brottsliga verksamhet.

Är för brottet inte föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år, ska häktning ske, om det inte är uppenbart att skäl till häktning saknas.

Häktning får ske endast om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den misstänkte eller för något annat motstående intresse.

Kan det antas att den misstänkte kommer att dömas endast till böter, får häktning inte ske.

Min bedömning

Av häktningspromemoria (som finns i tingsrättens akt) samt protokollen från häktningsförhandlingarna (tingsrättens aktbilaga 8, 16, 22) framgår att JH är på sannolika skäl misstänkt för våld mot tjänsteman i två fall, skadegörelse samt brott mot lagen om brandfarliga och explosiva varor, grovt brott. Jag gör i dessa delar inte någon annan bedömning än åklagaren och domstolarna.

Vid bedömning av recidivfara bör särskilt beaktas om det finns risk för återfall i brott som riktar sig mot eller medför fara för annans liv, hälsa eller egendom eller i övrigt allvarligt kränker annans personliga integritet. Risken för återfall

måste bedömas även med utgångspunkt i den misstänktes personliga förhållanden, om det t.ex. finns ett pågående missbruk. Det kan finnas risk för återfall även om den misstänkte inte tidigare är straffad. (Lindberg, Straffprocessuella tvångsmedel – när och hur får de användas? 4:e uppl. s. 204-205).

När det gäller bedömningen av recidivfaran bör särskilt framhållas att JH i polisförhör uppgett (tingsrättens aktbilaga 8) han att tillverkat de brandfarliga och explosiva varorna för att försvara sig mot personer som hotat hans familj.

Det bör därutöver tilläggas att JH den 10 juli 2019 meddelats och delgetts kontaktförbud mot sin far i vars hem de nu misstänkta brotten begåtts. Vidare att JH enligt sina egna uppgifter (s. 3 i tingsrättens aktbilaga 8) synes ha ett pågående narkotikamissbruk.

Vid domstolens prövning av en häktningsfråga har åklagaren bevisbördan för att det finns risk för bl.a. recidiv. Vid mycket allvarliga brott (med två års fängelse som straffminimum) är bevisbördan omkastad. Då finns det en presumtion för frihetsberövande, om det inte är uppenbart att de särskilda häktningsgrunderna inte är för handen. Den misstänkte har möjlighet att motbevisa presumtionen (Lindberg, a.a. s. 205).

Enligt min uppfattning visar utredningen att det i detta fall finns en påtaglig och konkret recidivfara. Vad JH angett och åberopat innebär inte att han har motbevisat presumtionen för häktning, dvs. det är inte uppenbart att skäl till häktning saknas.

JH har med anledning av nu aktuella brottsmisstankar varit berövad friheten såsom gripen, anhållen och häktad sedan den 7 juli 2019. Att utredningen dragit ut på tiden beror framförallt på svårigheterna att analysera den hemmagjorda handgranat som JH tillverkat (se häktningspromemorian s. 33 och 42 samt tingsrättens aktbilaga 30). Assistensåklagaren Johan Gruselius har nu varit i kontakt med Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) som uppgett att de under måndagen den 30 september 2019 kommer att återkomma med besked om huruvida de kan göra en analys av och komma med ett utlåtande angående farligheten av den aktuella handgranaten.

När det gäller frågan om proportionalitet bör beaktas att JH är på sannolika skäl misstänkt för mycket allvarlig brottslighet bestående i att han på egen hand tillverkat brandfarliga och explosiva varor i avsikt använda mot människor, att det till följd av detta, de övriga brotten beskaffenhet och JHs personliga förhållanden i övrigt finns en påtaglig recidivfara och att det inte är uppenbart att skäl till häktning saknas.

Prövningstillstånd m.m.

Av 54 kap. 10 § rättegångsbalken följer att prövningstillstånd får meddelas endast om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet

prövas av Högsta domstolen (prejudikatdispens) eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att domvilla förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag (extraordinär dispens).

För prejudikatdispens krävs att ett avgörande av Högsta domstolen får generell betydelse för bedömningen av framtida mål som innehåller liknande frågeställningar.

Högsta domstolen har i och för sig inte tidigare prövat frågor om recidiv och proportionalitet när det gäller häktning före åtal. Som jag angett ovan är det enligt min uppfattning i detta fall emellertid uppenbart att recidivfara föreligger och att det, med hänsyn till detta och den allvarliga brottsligheten det är fråga om, är proportionerligt att besluta om häktning.

Enligt uppgift av assistentåklagaren Johan Gruselius kommer FOI under måndagen den 30 september 2019 att ge besked om de har möjlighet att analysera den i beslag tagna hemmagjorda handgranaten (2019-5000-BG7030-7), se häktningspromemorian s. 33 och 42, för att uttala sig om dess sprängkraft och farlighet. Johan Gruselius kommer med anledning härav att begära förlängd åtalstid i god tid innan den 2 oktober 2019 kl. 11, varför frågan om häktning inom kort kommer att på nytt prövas av tingsrätten (jfr NJA 1989 s. 502). Förevarande mål är således inte lämpligt för en prövning i Högsta domstolen.

Jag avstyrker prövningstillstånd.

Bevisning

Jag återoppar häktningspromemorian samt protokollen från häktningsförhandlingarna som finns i tingsrättens akt.

Katarina Johansson Welin

My Hedström

Kopia till

Utvecklingscentrum Malmö
Åklagarkammaren i Linköping (AM-94184-19)
Assistentåklagaren Johan Gruselius